

Transkønnede - udfordringerne i dag

Enhver forskelsbehandling på grund af køn... eller... seksuel orientering... er forbudt.
EU's charter om grundlæggende rettigheder (artikel 21)

Det køn, som vi får tildelt officielt ved fødslen (mand eller kvinde), er baseret på vores fysiske træk. Det er imidlertid ikke sikkert, at dette køn er i overensstemmelse med vores kønsidentitet - dvs. vores følelser og tanker omkring vores eget køn. Transkønnede har og/eller udtrykker en anden kønsidentitet end den, de blev tildelt ved fødslen.

Transkønnede kan vælge at udtrykke deres kønsidentitet på forskellige måder. De kan gennemgå en operation og en hormonbehandling for at ændre deres fysik mere permanent. Dette kan tage flere år og indebærer ikke altid et fuldstændigt kønsskifte. Kønsidentiteten kan også komme til udtryk gennem tøj og kosmetik (såkaldt »crossdressing« eller »transvestisme«).

Det skal bemærkes, at transkønnede udsættes for transfobi og forskelsbehandling på grund af deres kønsidentitet og ikke nødvendigvis på grund af deres seksuelle orientering. Transkønnede kan være heteroseksuelle, homoseksuelle eller biseksuelle.

Beskyttelse mod forskelsbehandling

Transkønnede udsættes for forskelsbehandling, ofte i større omfang end lesbiske, bøsser og biseksuelle, navnlig på beskæftigelsesområdet. Transkønnede, der er åbne omkring deres kønsidentitet på arbejdspladsen, udsættes oftere for mobning fra kollegerne og kan være tvunget til at skifte arbejde.

EU's lovgivning til bekæmpelse af forskelsbehandling forbyder forskelsbehandling på grund af køn på arbejdspladsen. EF-Domstolen har fastslået, at transkønnede, der har været udsat for forskelsbehandling, kan beskyttes gennem forbuddet mod forskelsbehandling på grund af køn, hvis de har gennemgået eller gennemgår et fuldstændigt kønsskifte. Det er imidlertid fortsat uklart, om andre transkønnede (som ikke har fået foretaget eller ikke står over for en operation) er beskyttet.

Medlemsstaternes strategier er forskellige:

I 12 medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrig, Irland, Italien, Letland, Nederlandene, Østrig, Polen, Slovakiet, Finland og Det Forenede Kongerige) anses dette som en form for forskelsbehandling på grund af køn. Transkønnede er imidlertid normalt ikke specifikt beskyttet som kategori. Det er i stedet national retspraksis at betragte dette som forskelsbehandling på grund af køn.

I 11 medlemsstater (Bulgarien, Cypern, Den Tjekkiske Republik, Estland, Grækenland, Litauen, Luxembourg, Malta, Portugal, Rumænien og Slovenien) opfattes forskelsbehandling af transkønnede hverken som forskelsbehandling på grund af køn eller seksuel orientering. Det er uklart, om transkønnede overhovedet er beskyttet mod forskelsbehandling.

I to medlemsstater (Tyskland og Spanien) betragtes det som forskelsbehandling på grund af seksuel orientering.

I to medlemsstater findes der en specifik diskriminationsgrund, i Ungarn er det »seksuel identitet« og i Sverige »kønsoverskridende identitet eller udtryk«.

Retten til at skifte køn og blive juridisk anerkendt

Et andet spørgsmål, der berører transseksuelle (personer, der gennemgår et kønsskifte), er deres ret til at skifte køn og få dette anerkendt officielt. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået, at myndighederne:

- skal give den enkelte tilladelse til at få foretaget kønsskifteoperation
- skal anerkende kønsskiftet og retten til at indgå ægteskab med en person af det modsatte køn i lovgivningen.

Der udestår dog fortsat en række problemer:

- De fleste medlemsstater stiller strenge krav i forbindelse med operationer, bl.a. krav om rådgivning og forudgående tilladelse. I Den Tjekkiske Republik skal operationer f.eks. godkendes af et nævn bestående af fem personer, herunder to læger og en advokat.
- Fire medlemsstater (Irland, Luxembourg, Letland og Malta) anerkender fortsat ikke juridisk kønsskiftet eller retten til at indgå ægteskab.
- Ni medlemsstater stiller strenge krav til borgere, der ønsker at ændre deres fornavn, f.eks. krav om lægedokumentation.
- Mere end 80 % af de transkønnede i EU, der var omfattet af undersøgelsen, blev nægtet adgang til offentlig finansiering af operation og/eller hormonbehandling, og over halvdelen anførte, at de selv havde finansieret behandlingen.
- Mange fagfolk i sundhedssektoren ønsker ikke at tilbyde denne behandling eller har ikke den nødvendige viden.

RET TIL LIGE BESKYTTELSE

Forskelsbehandling på grund af kønsidentitet bør udtrykkeligt forbydes i EU's lovgivning til bekæmpelse af forskelsbehandling. Det vil beskytte alle, der udtrykker en anden kønsidentitet end den, de fik tildelt ved fødslen, som f.eks. crossdressere og transvestitter, og ikke kun personer, der har fået eller skal have foretaget en operation.

Denne folder er baseret på to rapporter: *Homophobia and Discrimination on the grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 1 Legal Analysis* (Homofobi og forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i EU's medlemsstater – Del 1 – juridisk analyse) offentliggjort af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) i juni 2008 og *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 2 The Social Situation* (Homofobi og forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i EU's medlemsstater – Del 2 – den sociale situation), offentliggjort i marts 2009.

Rapporten kan læses i sin helhed på: <http://fra.europa.eu>

Alle publikationer fra Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder kan rekvireres gratis via agenturets websted.

I tilfælde af spørgsmål vedrørende denne oversættelse kan du konsultere den engelske udgave, som er originalen og den officielle udgave af dokumentet.